

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Amstelodami, 1672

Oldenburga En Monte Furstenberg, Prima Baronum De Furstenberg In
Westphalia Ad Ruram Sedes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-7830

OLDENBURGA

IN MONTE FURSTENBERG,
PRIMA BARONUM DE FURSTENBERG IN
WESTPHALIA ADRURAMSEDES.

MEMORIÆ. SACRUM

FURSTENBERGIACÆ. TITULIS. ARX. INCLYTA. GENTIS
OLDENBURGA. TUUM. QUÆ. MODO. NOMEN. HABET
SIVE. LOCI. DECUS. ANTIQUM. SEU. NOMINE. PRIMOS
INDICAT. HOC. ALTÆ. NOBELITATIS. AVOS
HIC. STETIT. HOSTILI. BELLORUM. SÆPE. TUMULTU
DIRUTA. PRINCIPIBUS. SÆPE. REFECTA. SUIS
NUNC. DESERTA. JACET. PRÆCLARÆ. GLORIA. STIRPIS
USQUE. RECENS. LONGA. POSTERITATE. VIGET
SIC. MEA. DOCTRINÆ. PRECOR. ET. VIRTUTIS. AVITÆ
LAUDE. VELUT. GEMINA. STET. TRABE. FULTA. DOMUS

FERDINANDUS. DEI. ET
APOSTOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCO-
PUS. PADERBORNENSIS. COADJUTOR
MONASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS
COMES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BA-
RO. DE. FURSTENBERG

AD. ILLUSTRANDAM. HOC. ETIAM. IN. LOCO. MA-
JORUM. SUORUM. MEMORIAM. ET. POSTEROS
AVITÆ. VIRTUTIS. EXEMPLO. INCITADOS

M. H. P.

NO-

N O T Æ.

I. **F**URSTENBERGIACÆ TITULIS ARX INCLYTA GENTIS,
 OLDENBURGA TUUM QUÆ MODO NOMEN HABET.]
 Locus antiquæ arcis in monte *Furstenberg*, quæ prima *Baronum Furstenbergiorum* in Westphalia ad Ruram sedes, sive à vetustate, sive à prima *Oldenburgicorum* Comitum origine, etiam nunc *Oldenburga* appellatur, & ipsa trecentis jam annis everfi castelli ruderera, ac veterum munitionum reliquæ, miram hodie spirant dignitatem. Commendarunt hanc olim præter amplitudinem plurima alia decora, in quibus facilè primas tenet situs, ad omnem belli rationem, & Westphaliæ limites ab injuria maleficioque finitimorum Arensbergensium, & Marcanorum Comitum defendendos opportunus. Occupabat crepidinem montis, quâ is & maximè arduum habet ascensum, & magno ad munitionem momento, infra Nehemium, proximum Arensbergensis ditionis oppidum, Rurâ flumine alluitur. Ab lateribus, præruptis vallibus, quarum alteram rivus, Oldenburgicus dictus, interfluit, è regione montis, profundâ atque ingenti fossâ munitur è vivo excisa scopulo. Ipse jugi vertex, olim triplici firmissimo vallo contra omnes hostium insidias coronatus stetit, in cujus medio vetus facellum, hodie impensis Ferdinandi Episcopi & Principis Paderbornensis restitutum, spectatur, Furstenbergiis quondam inter arma etiam cultæ religionis illustre monumentum. In semirutis aggeribus longâ annorum serie altissimæ excreverunt nunc quercus, quibus pro custodia additos fuisse muros, sat demonstrant cæmenta & lapides, magno indè numero patrum adhuc memoriâ in novi cujusdam ædificii usum egesti.

2. SIVE LOCI DECUS ANTIQUM, SEU NOMINE PRIMOS
 INDICAT HOC ALTÆ NOBILITATIS AVOS.]

De *Furstenbergiorum Baronum* ducta ex *Oldenburgicis* Comitibus origine, generatim ita loquitur Joannes Horrius Soc. J E-
 S U

8 U in Panegyrico Paderb. lib. 3. cap. 2. *Non desunt, inquit, qui & antiquarum tabularum auctoritate, & è gentilitiorum insignium formâ, & natalis loci situ demonstrare se posse confidant, Furstenbergiam domum è vetustissima clarissimaque Comitum Oldenburgensium stirpe genus ducere.* Eadem Ditmarus Mollerus Tremoniensis in genealogia Furstenbergica, & Theodorus Hoppingius clarus in paucis Jurisconsultus in erudito de Insignibus opere, alique complures memoriæ prodidère, & avita traditio non minus confirmat, quàm diploma Cæsareum An. 1660. 26. Aprilis Viennæ datum indicat, quo LEOPOLDUS Imperator ita præfatur:

Benignè itaque considerantes vetustam & nobilem Furstenbergiorum familiam, ipsosque de numero Nostrorum Sacrique Romani Imperii Circuli Rhenani Equitum, sub territorio castri Fridbergensis, plurimis retrò annis, veluti insigne eorundem membrum fuisse recensitos, suamque originem, à temporibus D. quondam Imperatoris Caroli Magni, longâ prosapia in hoc usque tempus traxisse, prout id ex diversis fideque dignis ac receptis auctoribus, aliisque documentis, citra cujusquam contradictionem, atque id imprimis, etiam manifestè demonstrarunt, quòd sua familia jam tunc temporis nobilium ordini ob splendorem generis ac natalium anteposita fuerit, & quòd ex stirpe sua duos Sacri Romani Imperii Principes, ac primum quidem ante centum annos Wilhelmum magnum Ordinis Teutonici in Livonia Magistrum, alterum verò Theodorum quondam Episcopum Paderbornensem numerarit, qui non solum dilapsam ex prædecessorum suorum negligentia Catholica religionis cultum ab integro illic restituerit, & veluti postliminiò reduxerit, Collegiumque & Novitiatum Soc. JESU, atque etiam Academiam ibidem fundarit, & ex fundamentis exstrui curarit, verùm etiam ipsammet Ecclesiam ab omni ere alieno, citra subditorum vel minimum subsidium, propriis suis mediis ac sumptibus planè liberarit, & Capitulum Cathedralæ, uti & ceteras Ecclesias ac monasteria, ad promovendum Dei cultum excitarit; quin etiam eorundem proventus novis foundationibus de proprio auxerit & dotarit, & tam sumptuosas fabricas ac residentias in commodum successorum suorum, suis impensis exstructas, post se reliquerit, quàm paucas æquales illis in partibus reperire sit; atque insu-

per dictis Ecclesiis prateritorum bellorum calamitosis temporibus tanto studio & fidelitate praesuerit, ut alter earum fundator jure merito & cum sui singulari encomio dici possit. Perpendentes quoque indefessa, & fidelissima, atque etiam utilissima Divis Praedecessoribus Nostris, Romanorum Imperatoribus, ac Regibus, Augustaeque Domui Nostrae Austriacae, à saepe memorata Furstenbergiorum gente, inconcusso devotionis ac fidei studio, tum pacis tum belli temporibus, togâ & sago, in primis verò à quondam Casparo & Friderico Furstenbergiis, dum binis nuper defunctis Electoribus Colonensibus Ernesto & Ferdinando ab intimis consiliis essent, & Ducatus Westphaliae gubernacula tenerent, in diversis tum publicis Imperii, tum particularibus Circularum conventibus, aliisque multifariis occasionibus, praereliquis demissimè praestita obsequia atque servitia: & quòd horum laudatissimis exemplis atque vestigiis insistentes Honorabiles, Nobiles, devoti Nobis dilecti, Theodorus Casparus, Fridericus, Wilhelmus, Ferdinandus, Franciscus Wilhelmus, & Joannes Adolphus, fratres à Furstenberg, Cathedralium & respectivè Collegiatarum Ecclesiarum Moguntinae, Trevirensis, Hildesheimensis, Spirensis, Monasteriensis, & Paderbornensis Capitulares, nec non Beatissimi in Christo Patris nostri Alexandri VII. intimus cubicularius, ad S. Crucis in Hildesheim Praepositus, & Campeonensis Prior, atque etiam Ordinis Teutonici in Balivia Westphalica Eques, à teneris veluti atatis suae annis, post adeptas in plerisque celeberrimis Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis praebendas, probatamque generis, ac stirpis suae avitam vetustatem, juxta exemplum praedictorum Caspari & Friderici à Furstenberg, Avi ac Patris sui, in omnibus tam Sacri Imperii publicis, quam aliis etiam conventibus, & quovis aliàs modo à Sacri Imperii Electoribus & Principibus sibi persape conceditis maximi momenti legationibus & commissionibus, omnia studia, consilia & actiones suas in Nostrum duntaxat, sacrique Imperii, atque boni publici, Augustaeque Domus Nostrae Austriacae commodum, quod benigne probamus, incessanter contulerint, atque intenderint, quemadmodum id etiamnum pari fidelitatis & devotionis obsequio faciunt ac praestant, atque posthac quoque in omne subsequendum tempus demissimè se, pro dotibus natura atque ingenii sui à Deo sibi concessis, semper praestituros polliceantur, praestareque desiderant ac possunt. Motu itaque proprio, ex
certa

certa scientia, animo bene deliberato, sano accedente consilio, deque Casarea potestatis Nostrae plenitudine, Theodorum Casparum, Fridericum, Wilhelmum, Ferdinandum, Franciscum Wilhelmum, & Joannem Adolphum, fratres à Furstenberg, liberos, hæredes & successores eorum legitimo matrimonio natos & nascituros, utriusque sexus, & ex eis in infinitum descendentes, ac descensuros, nostros & Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Nostrorum hæreditariorum liberos Barones fecimus, creavimus, & ereximus, ac tenore præsentium facimus, creamus, erigimus, & ad liberorum Baronum statum atque gradum clementer evehimus, & attollimus, ac Baronalis honoris, dignitatisque titulo per præsentem gratiosè insignimus, nec non aliorum liberorum Baronum verè natorum ordini, numero, consortio, cætuque favorabiliter adscribimus, & aggregamus, &c. Verùm Joannes Velde è Soc. JESU antiquitatis patriæ peritissimus, singulari commentario de ortu ac progressu familiæ Furstenbergicæ, ante triginta amplius annos composito, jam indè à Widichindo Magno Saxonix Duce deductâ Oldenburgicæ domûs origine, Furstenbergios pariter illustravit; ex quo, & Ditmaro Mollero, sigillatim hæc decerpimus. Sigefridus Comes Oldenburgicus, primus Marchio Brandenburgicus, & Ruperti Archiepiscopi Trevirensis, & S. Mechtildis Imperatricis frater An. 939. defunctus, ex Heilwige Arensbergenfi suscepit Ulricum filiorum natu maximum, quem in exercitu Henrici Cæsaris ad Merseburgum, contra Hunnos An. DCCCCXXXIII. militasse, & Jadderiense Collegium condidisse memoriæ proditum est, atque ex Zwana Hollanda Ottonem filium sustulisse. Is ductâ in matrimonium Mechtilde Alveflebiensis ditionis hærede, novum Comitatum avito adjecit. Ottoni liberi fuere Joannes, cui Oldenburgensis; Henricus, cui Bruchufanus; Bluso & Otto, quibus maternus Alveflebiensis Comitatus deinde obtigit: quem tamen ad posteros, quos nullos reliquerant, haud transmiserunt. Felicior fuit Joannes ex Adelheide Sigifridi Marchionis Stadenfis filia liberis susceptis, ex quibus Conradum Alveflebiensi Comitatu, ad se post fratrum mortem reverso, novum Comitatem præfecit. Conradi fratres fuere Huno, qui major natu

in Oldenburgensi ditione successit; Udo, qui Hildesienfis Episcopus cum Conrado fratre An. MLXXXV. Comitibus Gerstungensibus interfuit, & vitæ periculum pro Henrici Cæsaris partibus præsentissimum adiit, THEODORICUS & Joannes, ac demum Rixa sororunica, quæ Hajoni Dythmarsæ Regulo nupta Elimarum peperit. Hunc Fridericus, memorati Hunonis & Willæ Vechtensis Comitis filius unicus, Monachorum Rastedenfium institutum amplexus, heredem exasse scripsit, præteritis omnino patris posterisque eorum. Quamvis autem Elimarus graves propterea lites ac diuturnas cum avunculis haberit, summorum ramen Pontificum sententiâ causam tenuit, teste *Hermanno Hamelmanno in Chron. Oldenburgico*, atque hodiernos Daniæ ac Norwegiæ Reges, Holsatiæ Duces, & Oldenburgi Comites procreavit. THEODORICUS verò Hunonis & Conradi frater, quem à fraternis Comitibus, nunc Oldenburgicum, nunc Alveflebianum, prout cuique alter altero notior erat, pariter cum filio vocatum esse constat, fratrum natu majorum jure paternis ditionibus exclusus, in Westphaliæ Ducatu infra oppidum, cui Nehemio nunc est nomen, confedit in monte Ruræ flumini imminente, quem à celebratis illic, Caroli Magni tempore, Principum Saxoniorum comitiis, antiquitus *Furstenberg* esse appellatum sunt qui opinentur. Ibi arcem posuit, atque amplas deinde opes, & nonnullas in propinquo fitas hereditatis *Oldenburgicæ* reliquias, quæ ab *Hermanno Hamelmanno in Chronico Oldenburgico*, è diplomatis Pontificiis An. 1124. 1158. 1160. & 1190. datis, & à *Gerhardo Cleinsörgio in historia Ecclesiast. Westphalia* MS. ad annum 1124. recitantur, & quarum partem etiam nunc *Furstenbergii* possident, fortè consecutus, ex illustri femina Hermannii Arensbergensis Comitis sorore Reinhardum filium suscepit. Is An. M C X V. IV. Idus Febr. pugna ad silvam Wolphonis commissâ, unâ cum avunculo, aliisque Saxonibus inter se foederatis, perquam gloriosam ab Henrico V. Cæsare victoriam reportavit, teste *Cod. MS. Moguntino de rebus gestis Archiepiscoporum Magdeburgensium, & Cyriaco Spangenbergio in Chron. Saxonie. cap. 214.* Hujus deinde posteris, etsi
aboli-

abolito sensim *Oldenburgici* atque *Alveslebiani* Comitibus titulo, novus adhaeserit, ut recepto antiquis illis temporibus more, à vetusto montis habitati vocabulo, *Nobiles Domini de Furstenberg* eognominarentur; retentus tamen ab omni memoria fuit gentiliter *Oldenburgicorum* Comitum clypeus, iisdem planè trahibus, eodem numero, colore, & posito insignis, quamvis haud pares antiquo generi opes honoresque manserint. *Joannes Velde, & Ditmarus Mollerus.*

3. HIC STETIT HOSTILI BELLORUM SÆPE TUMULTU
DIRUTA, PRINCIPIBUS SÆPE REFECTA SUIS.]

Nam cum *Henrici Leonis Saxoniae Ducis*, à *Friderico Imperatore* proscripti, auctoritatem & fidem secutus *Fridericus Nobilis Dominus in Furstenberg*, *Reinhardi filius*, (quod etiam de *Oldenburgi* Comitibus memoriae proditur) contra *Philippum Colon. Archiepiscopum*, *Westphaliae Ducatum*, *Friderici Caesaris* munificentiam *Ecclesiae suae An. MCLXXX.* donatum, armis vindicantem stetit, non solum arx *Furstenberga* intercepta, ac munimentis exuta est, sed etiam ejus dominus à *Philippo castelli* possessione depulsus, & fundis pluribus, ac jurium avitorum maximam immutatione multatus, haud mediocrem pristinae dignitatis & amplitudinis jacturam fecit. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus Tremoniensis, in genealogia Furstenbergica.* Jacuit autem suis in ruinis quadraginta ferme annos sepulta *Furstenberga*, quibus elapsis *S. Engelbertus Coloniensis Archiepiscopus*, summam utique loci ad tutandos *Westphaliae* fines opportunitate illectus, anno *MCCXIX.* Castrum in *Furstenberg* aedificavit, seu potius dirutam superiori bello *Saxonico* arcem restituit, *Furstenbergicis* adeo non invitis, ut *Hermannus Furstenbergius*, *Friderici filius*, eam sibi redditam acerrimè adversus nobilem virum *Gerhardum de Brubach*, *S. Engelberti* hostem, defenderit & confervarit. *Joannes Velde in orig. Furstenbergicis.* Quo tempore ibidem insigne *Beatissimae Virginis ac Matris Dei* in clientem quendam suum beneficium accidisse memoriae tradidit *Cesarius Heisterbacensis*. Porrò *Henrico Archiepiscopo Coloniensi An. 1225.* impiam *S. Engelberti* necem, *Friderici Imperat. jussu,*

vindicanti, & Fridericum Ifenburgicum hujus parricidii reum bello persequenti, idem Hermannus præstò fuit, acceptique olim à S. Engelberto beneficii memor, ejus causam armis propugnavit. Nec minori fide Coloniensis Ecclesiæ partes tutatus est, cum Henricus Archiepiscopus de jure Advocatiæ Sibergensis, cum Limburgensi Duce & Montium Comite An. 1230. bello decertaret. *Ex antiquis literis Ditmarus Mollerus.*

Hermanni hujus liberi, Wenemarus *Furstenbergam*, Fridericus *Waterlappiam*, deinceps tenuerunt: quam avus eorum primâ sede exturbatus, proximè montem *Furstenberg* / inter Werlam & Nehem oppida, cum suburbio, fossis, munitionibus, & ædificiis multis olim exstruxerat, & Friderici posterius deinceps soli possederunt, communi cum Wenemaro, ejusque posteris jure, *Furstenberge*, quoad illa stetit, dominati. *Ditmarus Mollerus, & Joannes Velde.* Cùm deinde Simon Comes Lippiens. Epif. Paderb. insciente Conrado Archiepif. Colon. Westphaliæ Duce, geminas munitiones, alteram in Vilcensi castro, Saldkottenæ alteram excitasset, & confinem ejus ditionem hostiliter aggressus, Werlam, Callenhardam, Warstenam, & *Furstenbergam*, anno MCCLIV. diripuisset, iidem *Furstenbergii* fratres arma, & consilia cum plerisque Westphaliæ Dynastis quamprimùm confociarunt, oblataque fortunâ belli compendio absolvendi, ipsum Simonem belli ducem victum prælio, captumque, Coloniensi Præfuli custodiendum tradidère, usque dum An. MCCLVI. IX. Kalend. Septembris, Wilhelmi Cæsaris intercessione, Ordinumque Imperii, certis legibus, Simoni ejusque foederatis, pax & libertas, confectis atque obsignatis Essendiæ tabulis, concederetur. *Joannes Velde, aliique.* Anno posthæc MCCLXXVI. Siffridus Archiepiscopus Coloniensis, teste *Gerhardo Cleinsorgio*, reficit dejectas superiori bello *Furstenberge*, Werlæ, Warstenæ, Callenhardæ & Almenæ munitiones, easque novis operibus circumdat, comætu & præfidiis firmat, adversus omnes ferè Dynastas, & finitimos Westphaliæ Principes, inter se foederibus devinctos, auctore Simone Paderbornensi Episcopo, quem acceptæ, quam diximus, calamitatis memoria inquietum habebat, & Coloniensibus

sibus haud mediocriter infensum. Quod magno usui fuisse Archiepiscopo, multasque opportunitates ad belli consilia adjunxisse, rei mox consecutæ eventus demonstravit. Siffridus enim ubi adversariorum alios morte absumptos, alios captivos, afflictos alios aliis cladibus animadvertit, insperatam nactus occasionem injurias eorum armis ulciscendi, ducto in Juliacensem regionem exercitu, universam rapinis, ferro, flammâque consumpsit.

Indè in Westphaliam est itum, atque è *Furstenbergæ* munitionibus in Arensbergensem Comitatum facta impressio, Nehemio proximo ejus oppido, aliisque castellis circumfessis, expugnatis & everfis. Quocirca Godefridus Comes Arensbergensis & Ludovicus ejus filius, in castris prope Nehemium positus, renuntiare coacti reliquis Coloniensium hostibus societatem fœderis, pacem poposcerunt, impetraruntque. Quam deinde An. M C C L X X V I I I . ut refert *Cleinsorgius*, recrudescentibus utrimque diffidiis, interventu Joannis Nobilis Domini de *Wißstein* / Westphaliæ Marecalli, aliorumque, Siffridus & Ludovicus redintegrarunt. Sub idem ferè tempus exorta gravis inter Reinholdum Geldriæ, & Adolphum Montium Comites, de hæreditate defuncti Ducis Limburgensis contentio, acerbis partium studiis incensa, funestissimum in bellum erupit. Ejus causa Siffridum Archiepiscopum, Henricum Westerburgium, Henricum Lutzenburgium, Adolphum Nassovium, Theodoricum Clivium, Joannem Limburgium ad Lenam, Walramum Falckenbergium, Theodoricum Mörfanum, Walramum à Ruppe, aliosque Geldris adjunxit. Joannes contra Brabantiæ Dux, qui sibi Adolphi Limburgensem Ducatum vendicantis jus comparaverat, Walramus Juliacensis, Eberhardus Marcanus, Walramus, Joannes & Balduinus Lutzenburgici, Fani S. Pauli, & Lossenses Comites, & Respublica Coloniensis in partes Montani Comitis descenderunt, tantis utrimque animis, tantâ opum & causæ fiduciâ, ut neutro acie decernere verito, prope vicum *Woringen* / collatis signis dimicarint. Brabantinus & Montanus eo prælio victores, Reinholdum ceperunt multis vulneribus affe-

affectum, nec antè libertate donarunt, quàm omne jus suum remississet; Siffridum verò, qui etiam in potestatem eorum venerat, per septem annos in custodia habuere. *Annales Colonienses, & Levoldus à Northoff in Chronico Marcano.*

Toto illo tempore Eberhardo Marcano impunè licuit conterminam Westphaliæ provinciam, pro suo in Coloniensem Archiepiscopum implacabili odio, vexare & prædari, Werlæ mœnia dejicere, *Furstenbergâ* potiri, & direptionibus omnia latè infesta habere; quoad Siffridus in integrum restitutus hostiles injurias ultum ivit, amissâ recuperavit, Marcános coërcuit, & continuo Adolphum persecutus bello, superioris cladis auctorem devicit, & captivum, dum vixit, arctissimâ custodiâ asservavit. Sed Eberhardo in magnas propterea angustias adducto, nec animus, nec consilium defuit se suaque defendendi. Siquidem Rutgeri de *Altena* / Dapiferi sui operâ, redemptum D. marcis ab Hunoldo de *Plettenberg* / Milite An. MCCCXCVI. castrum *Walzenberg* / munivit, commeatu instruxit, præsidio firmavit, & nobilem Dominum de *Wilsen* / & Castrensès in *Walzenberg* / potentiâ virtutisque gloriâ excellentes, suas ad partes traxit, quò crebras Coloniensium excursiones, Attendoriæ, & Snellenbergæ excubantium, reprimeret, & imprimis Joannem de *Plettenberg* / Marescallum Westphaliæ imminentem occasione rei benegerendæ pluribus in locis distineret. *Levoldus à Northoff.*

Wichboldus postea Archiepiscopus Coloniensis eundem Marcanum Comitem non minus acrem, quàm Siffridus ejus decessor habuerat, adversarium expertus, belli consilia renovat, ad quæ privatis etiam rationibus impellebatur: Eberhardus enim eadem ultus Engelberti patris sui, architectum hujus facinoris Hermannum de *Loen* / qui Wichboldi ab *Holte* sororem in matrimonio habebat, oppugnatum fugatumque *Bredenvordæ* possessione dejecerat, atque Ottone *Rithbergio* Monasteriensi Episcopo consentiente, ejus imperium sibi retinebat. *Levoldus à Northoff.* Quare Wichboldus cupiditate incensus restituendi in integrum affinem suum expedito exercitu *Dorstenam*

nam iter intendit, nec tamen ultra, concessis hosti induciis, progreditur. Interea Eberhardus oblatâ occasione Hovestadium, ditionis Colonienſis caſtrum, invadit ac diruit; perque omnem latè provinciam Weſtphaliæ, rapinis, cædibus incendiisque graſſatur; Archiepiſcopus contrâ adjunctis ſibi Landgravii Haſſiæ, & Henrici Naſſoviæ Comitis auxiliis, Hovestadium recuperat & inſtaurat, Unnam Marcani Comitatus oppidum exurit, & magnam cæteris infert vaſtitationem; nec deſtitiffet porrò injurias ſibi factas ulciſci, niſi gravi morbo implicitus ſenex inducias pacifici, & redire Suſatum coactus mortem illic obiiffet.

Henricus deinde Virneburgius, Wichboldi ſucceſſor, conſtitutis Paderbornæ rebus, quò fortè gravis eum diſſenſio Guntheri Comitis Swalenbergienſis, & Theodori Baronis Itterani, de Episcopatu inter ſe contendentium, evocaverat, ut Weſtphaliam ab injuriis finitimorum Comitum tueretur, & in fines eorum incurſiones commodiùs faceret; *Furſtenbergam* ſuperiore memoriâ ab Eberhardo exciſam, An. MCCCVII. reparat & novis operibus communit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Eandem tamen Henricus ipſe An. MCCCIX. iterum demolitur, *teſte Henrico de Hervordia*, ſive hoſtium inſidiis intercepta, niſi propriâ ruinâ recipi ſiquiverit, ſive *Furſtenbergii* ejus domini in Eccleſiam Colonienſem quid commiſerint, de quo nihil certi habeo affirmare. Non multò poſt *Furſtenbergiorum* opibus utcunque inſtauratam, Engelbertus denuò patris ſui Eberhardi exemplo, An. MCCCXI. obſidet, evertitque. *Levoldus à Northoff, & Henricus de Hervordia.* Quod Henricus Colonienſis, & Ludovicus Haſſus Monafterienſis Episcopos, privatis de cauſis uterque Marcano inſenſus, haud inultum ferendum rati, ejus ditionem populabundi invadunt, & *Furſtenbergiis*, ob egregiam operam in hac expeditione ſibi navatam, An. MCCCXII. *Furſtenbergam* novis ſeptam munitionibus reſtituunt. *Wernerus Teſchenmacherus Annal. Clivie & Marckie, parte II. cap. I. Levoldus à Northoff.*

Immaturus deinde obitus Henrici VII. Cæſaris, gravioris belli incommoda Germaniæ importavit, maximumque in diſcri-

men Coloniensis præcipuè Archiepiscopi provincias adduxit. Cum enim Henricus Coloniensis Fridericum Austriacum, Moguntinus contrà, & Trevirensis Ludovicum Bavarie Ducem, dissidentibus inter se suffragiis, ad Imperium evexissent, & Cæsareâ coronâ exornassent, tantum hinc odii Bavarus in Coloniensem Archiepiscopum concepit, ut ipse in præsentia Austriaci belli curis distentus, Wilhelmum Arensbergensem, Engelbertum Marcanum, Simonem Lippiensem, aliosque Westphaliæ Comites ac Principes finitimos, ad divexandas diripiendasque Henrici provincias impulerit. *Levoldus à Northoff, & Cleinsorgius.* Itaque Coloniensis Archiepiscopus, & Rupertus Comes de Virneburg Westphaliæ Marecallus, in summas difficultates conjecti, cum *Furstenbergiis*, cæterisque Westphaliæ Castrensibus in *Nüden / Hovestad / Snelenberg / Werle / Hallenberg / Almene / Aldenwils / Scarpenberg /* & civitatibus *Tremonia, Sulato, Brilonia, Monte Martis, Attendoria, Recklinghusa, Dorstenâ, Werlâ, Geseckâ, Rudenâ, Warstenâ, Callenhardâ, Bedelickâ, Medebaco, Winterbergâ, Hallenbergâ, Smalenbergâ, & Volckmarfiâ* An. MCCCXXVI. pacem, quam vocant *Burgensem*, incunt, ac foedus mutuae defensionis, Castrenses inter, & Westphaliæ civitates jam An. MCCCXV. factum, confirmant, adversus immensas opes à Ludovico Bavaro contra se comparatas. *Ex tabulis fæderis, & antiquis literis.* Eo pacto indomitum hostium furorem undique ingruentium Henricus opportunè refrenavit, & Westphaliæ securitati tantisper consulit, dum Walramus Juliacensis, ejus successor, dissidia omnia similitateque felici demum sine componeret. Etsi autem is postea à Ludovico Cæsare alienatus, etiam cum Godefrido Arensbergensi, & Adolpho Marcano Comite, aliisque Westphalam bello prementibus graves inimicitias An. MCCCXLIV. susceperit, Wilhelmus tamen Juliacensis, & Adolphus Montanus Comes, pacem inter eos tandem conciliarunt.

Hujus belli tempestate, quemadmodum Mendenam, *Furstenbergæ* vicinum in Westphalia oppidum, direptam ac vastatam fuisse constat, ita verisimilis multorum est opinio à majoribus

ac-

accepta, & veluti per manus tradita, etiam *Furstenbergam* Arensbergensi agro, & Marcano plus vice simplici infestam, solo æquatam funditusque deletam esse, utpote cujus post hæc nulla in literis extet memoria. Itaque *Furstenbergii* adversæ toties rebus suis fortunæ pertæsi, sedem antiquam, tot bellorum periculis, & cladibus obnoxiam atque expositam, planè deseruerunt, aliamque sub radicibus montis posuere, domicilii superioris cognominem, pari atque olim ratione *Waterlappiam* ædificaverant. Ex eo tempore divisim inter se avitis possessionibus, *Furstenbergam* novam, & *Waterlappiam*, separatim habitare cœperunt, & genus deinceps propagarunt; binis *Oldenburgicis* trabibus in aureo scuto rubentibus utrimque retentis: sed galeâ *Furstenbergæ* novæ cornibus antiquis, *Waterlappiæ* pennis distinctâ. Tametsi hoc discrimen non fuerit perpetuum, utriusque domûs posteris pennigerâ galeâ promiscuè usis. *Ex antiquis literis, & actis de Furstenbergiorum defenso jure venandi. art. 4. & 5. Joannes Velde.*

4. NUNC DESERTA JACET, PRÆCLARÆ GLORIA STIRPIS
USQUE RECENS LONGA POSTERITATE VIGET.]

Bini igitur fratres suprâ memorati, Fridericus & Wenemarus, numerosam posterorum sobolem procrearunt. Fridericus auctor est *Furstenbergiorum* in *Waterlapp*, *Hollinghoven*, *Hörde*, *Stirpe*, & in *Livonia*. A *Wenemaro* genus ducunt *Furstenbergii* in *Furstenberg*, *Nehem*, *Senden*, & in *Geldria*. In *Wenemari* posteris claruerunt *Hermannus*, & *Wilhelmus*, *Wenemari* filius, ac nepos, & *Gothardus* *Wilhelmi* filius, *Marescallus* *Westphaliæ*, & *Satrapa* *Nehemensis*: quam præfecturam An. 1446. *Theodoricus* *Archiepiscopus* *Coloniensis* pro 5000. florenis aureis ipsi oppigneravit, posterique illius possederunt, usque dum *Salentinus* *Archiepiscopus* *Coloniensis* An. 1570. pignus liberavit; Uxorem habuit *Gertrudim* de *Cronenberg*. Utriusque filii fuere, *Philippus* *Marescallus* *Caroli Ducis* *Geldriæ*, *Jodocus* & *Philippus* *Milites* *Ordinis* *Teutonici* in *Livonia*, *Antonius* & *Wilhelmus* *Satrapæ* *Nehemensis*, qui postremus è *Sophia* de *Witten* conjuge suâ, suscepit *Wilhelmum* magnum *Magistrum* *Ordinis* *Teutonici* in *Livonia*, *Godefridum*

Canonicum Rigensem, & Georgium Satrapam Nehemensem, ejus uxor Elisabetha de Gent fuit, & utriusque filius Laurentius, cujus uxor Catharina de Reck, ei peperit Jodocum Furstenbergium in Furstenberg & Senden, qui è conjugè sua Joanna de Strunckede, nullis susceptis liberis, ex Hungaria revertens, ubi legionis equestris legatus, auspiciis Ordinum Circuli Westphalici, Cæsari adversus Turcas militaverat, obiit An. 1596. 11. Novembr. Viennæ in æde Cathedrali sepultus, stirpis suæ ultimus. Antonii supradicti & Petronellæ Wrede filia, Cordula, Abbatissam Gesekensem egit. Furstenbergios in Livonia, & in Hollinghoven ex Waterlapp oriundos, illustrarunt, Otto, fœderati Belgii Ordinum nomine, Juliaci gubernator, tribus in Hungariam adversus Turcas expeditionibus clarus, Wenemarus Ordinis Teutonici Commendator Mariæburgi, & Philippus, Gaudentius, Georgius, & Gothardus Milites in Livonia. Inter Furstenbergios è castro Stirpe eminuerunt, Antonius Assessor Spirensis, & Fridericus Judex aulicus Monasteriensis fratres, & Joannes Schönebergius Consiliarius Colonienfis, hujus stemmatis postremus, An. 1645. 30. Novemb. Sufati extinctus. Antequam nunc ad *Furstenbergios* in Waterlapp progrediamur, operæ precium erit nonnihil referre de Guilielmo Furstenbergio suprâ memorato Ordinis Teutonici in Livonia Magistro, in quo principatu Henrico à Galen successit, & Gothardum de Ketteler successorem reliquit. *Huic*, ut ait Joannes Horriion in Panegyri. Paderborn. lib. 3. cap. 2. *duæ res dissimillimæ egregiam demonstrandæ virtutis suæ facultatem dedere, Principatus, & adversa fortuna. Nam cum florenti ætate sacram illam militiam administrandam accepisset, in multiplici reip. perturbatione consilii atque armis integritatem Catholicæ religionis, dignitatemque Ordinis sanctam tectam conservavit. Quod eo fuit difficilius, quod cum frequentibus præliis lacefferetur à Moschis, interea neque vicinorum Dynastarum dissidia, neque orientes jam tum pestifera secta, res ejus esse quietas sinebant. Ubi verò jam ingravescente ætate, post tantam jactationem, portum sibi quasi quendam providit, & designato sibi successore, in munitam imprimis arcem Vellinum se contulit, ut, quod supererat. ætatis in honesto*

otio

otio contereret, ibi verò majus, quàm in medio mari, naufragium invenit. Nam anno MDLX. cùm Moschi magnis copiis in Harriam & Lettomiam se effudissent, tandem caso Teutonicorum Equitum exercitu, excurte Quintili, Vellinum oppidum, quatefactis vi tormentorum muris, & ignibus in tecta coniectis ceperunt. Arcem verò ipsam, in qua Princeps versabatur, consecrati milites, qui in praesidio erant, pacti corporum suorum, & omnium, quae efferre possent, incolumitatem, nefariè prodiderunt. Quid plura? direptis, quae in arce erant, Principis opibus, ipsum frustra quiritantem, & fidem eorum appellantem Moschis dedunt. Neque tamen persidis suâ prædâ diu frui licuit. Nam Moschire cognitâ spoliatis omnibus, quae rapuerant, inanes dimiserunt. Princeps ipse captivus ductus in Moschoviam, illustre barbaris patientia & pietatis exemplum fuit. Cùm enim templo careret, in quo Romano ritu sacra fierent, velut quondam Abraham, sub quercu Mambre, sic optimus senex statis temporibus, sub quâdam arbore Deum colebat. Felicior omnino, qui conservatâ majorum religione in exilio & custodia diem obiit, iis, qui illâ repudiatâ, fumosos titulos & fluxas opes sibi pepererunt. Eiusdem meminere Balthasar Ruffovius in Chron. Livoniae, Joannes Lewenclaus in commentario de Moschorum bellis adversus finitimos gestis, Paulus Oberbornius in vita Joannis Bassilidis M. Moschorum Ducis, David Chytræus, Jacobus Aug. Thuanus, aliique. Munsterus in sua Cosmographia p. 1118. hæc de illo sigillatim: An. 1560. circa festum S. Jacobi obsidebat Moschus Vellinum arcem, & captum ibidem seniore Magistru Wilhelmu à Furstenberg, vinctum catenis mittit in Moscoviam, & in singulas noctes semel catenatum instar ursi producit ad spectaculum, atque extremâ inediâ macerat. Unus servorum, illius secutus ultrò, volebat à Domino suo divelli. An. dein 1564. Wolfgangus magni Magisterii in Borussia Administrator, & Ordinis Teutonici per Germaniam & Italiam magnus Magister, suo & totius Ordinis Teutonici nomine, legatos misit in Moscoviam, ingenti nobilium ac famulorum catervâ stipatos, commendatitiisque Ferdinandi Cæsaris literis, & multis donis 3000. scutorum precium excedentibus instructos, ut Wilhelmu in libertatem vindicaret, quos quidem legatos mense Novembri ab irato Livonibus

Moscoviæ tyranno auditos, & munera fuisse accepta, sed petitam captivi Principis restitutionem successu caruisse, oculatus testis est Raphaël Barberinus, Mariæ Anglorum Reginae in Moscoviam legatus, in sua narratione Italica An. 1565. 16. Octobr. Antwerpiâ ad Comitem Nubarolæ de rebus Moscoviæ data, & An. 1658. Viterbii edita. Sed plenius hæc licet recognoscere ex relatione ipsorum Legatorum, quæ in Archivo Ordinis Teutonici Marienhemii conservatur, & legatos hisce nominibus nobis exhibet, nimirum Bernardum de Bever/ Commendatorem in *Othmarsheim* / Theobaldum de *Ramsvagen* Commendatorem Friburgi in Brisgovia, Melchiorem Termo Commendatorem in *Weissenburg* / Franciscum de *Hassfeld* / Commendatorem in *Griffstett* / Ordinis Teutonici Equites, & Joannem *Wagener* / & *Oswaldum Lurzing* / J. V. Doctores. Quæ tanta calamitas, justo Dei judicio, haud dubiè propterea illi accidit, quod Gulielmo Brandeburgico Archiepiscopo Rigensi, manus & vincula injecerit, captumque in arce *Caconhusia* arcta in custodia habuerit. E tanto igitur, ut ad propositum revertamur, *Furstenbergiorum* numero, soli hodie superstites *Furstenbergii* ex *Waterlapp* / divino beneficio adhuc florent vigentque. Quorum primam quidem originem Joannes Velde utcumque explicuit, posteriorem autem genealogiam morte præreptus non absolvit. Nos in gratiam illustris familiæ, ex antiquis literarum monumentis, *Ditmari Molleri* tabulis genealogicis, & *Joannis à Bersvordt* / nomenclatore nobilitatis Westphalicæ, eam breviter decerptam posteritati nunc consecramus, quæ contra *Boëtiani* illius dicti perpetuò meminerit velim. SI QUID EST IN NOBILITATE BONUM, ID ESSE ARBITROR SOLUM, UT IMPOSITA NOBILIBUS NECES- SITUDO VIDEATUR, NE A MAJORUM VIRTUTE DEGENERENT.

STEM-